

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ

Տարեկան 12 ծր.

Վեցամսեայ 6 ծր.

ԱՐՏԱՍԱՀԱՆ

Երկու քիւր մէկ ծրարով

Տարեկան . . . 12 ծր.

Վեցամսեայ . . . 7 ծր.

ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2.60 Տօյար
Վեցամսեայ 1.50 »

ԿԱՆԵՐԻԿ

Ծանոցման սոդր
20 սանթիմ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՉՈՐԵՔԵԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐՔԻ

ՀԱՍՑԷ

Rédaction du journal

Ir. vounk

VARNA (Bulgaria)

Редакция

на ВѢСТНИКЪ

Иравунк

ВАРНА

Կրօնքոչիւնք եւ չեմ
տրոնիք

ՋԵԿՈՅՑ

Կը խնդրուի մեր բաժա-
նորդներէն—մասնաւորապէս Ե-
գիպտոսի և Ամերիկայի բաժա-
նորդներէն—որ հաճին նկատու-
թեան առնել թէ մեր ներկայ
տարեշրջանին ութերորդ ամսոյն
մէջ կը գտնուինք և ուստի չրկեն
այլեւ իրենց յետնեալ բաժնե-
գինները :

ԲԵՐԿՐԱՌԻԹ ԼՈՒՐԸ

Սրտի անհուն բերկրութեամբ
հաղորդած էինք մեր նախորդ
թիւի վերջին էջով Բեքերսպուր-
կէ ստացուած այն հեռագիրը
որ կաւետէր մեզ Ռուսահայոց
վարժարաններու վերաբացումը
եւ եկեղեցական կամ ազգային
կալուածներու վերադարձը ար-
տօնող կայսերական Ուքադի մը
ստորագրուելը Ձարին կողմանէ :

Այս բերկրաւիթ լուրը հաս-
տատող մինչև ցարդ ստացուած
հեռագիրները ու տեղեկութիւն-
ները հոս զետեղել պարտք կը
համարենք :

Բեքերսպուրկ և օգոստոս

Կայսերական Ուքադ մը Հայոց կը
վերադարձնէ իրենց վարժարաններուն
սեփականութիւնները ու դրամադը-
լուիսները եւ անոնց իրաւունքը կու-
տայ հայ վարժարաններ, եկեղեցի-
ներ եւ վանքեր բանալու 1879 ի
ազատական օրէնքներու տրամադը-
րութեանց համաձայն, որոնք 1903 ի
օրէնքով ուժէ բնկած էին :

Բեքերսպուրկ—Կայսերական Ու-
քադ մը կը հրամայէ որ հայոց ե-
կեղեցիներուն անշարժ եւ շարժուն
կալուածները ասկէ յետոյ յանձ-
նուէին այդ եկեղեցւոյն կողմէ :

Բեքերսպուրկ—Կայսերական Ուքադ
մը Հայ եկեղեցւոյ վարչութեան ու
կանոններուն կենթարկէ եկեղեցիներ-
ուն, վանքերուն վարժարաններուն
եւ բարեգործական հաստատութեանց
սեփական շարժուն եւ անշարժ կա-
լուածները :

Վեհափառ Կաթողիկոսի սոռո-
քագրութեամբ հետեւեալ հեռա-
գիրը հասած է Կ. Պոլսոյ Պատ-
րիարքին .

«Տիպիս 3/16 օգոստ.— Կրնամ

ծանուցանել Ձեր Սրբաշնութեան
թէ Կովկասի փոխարքան այսօր
աւետեց ինձ թէ Կ. Վեհա-
փառութիւնը ստորագրած է այն
Ուքադը որով եկեղեցական կա-
լուածները ու դպրոցները կը
վերադարձուին Հայ եկեղեցւոյ,
մատակարարուելու համար նոյն
օրէնքով և դրութեամբ որ կար
Տէր Գեորգ Կաթողիկոսի օրով »

Պատրիարք Օրմանեան այս ա-
ւետար հեռագրին սա պատաս-
խանք տուած է հեռագրաւ .

«Առ Մկրտիչ Կաթողիկոս ամե-
նայն Հայոց ի Տիպիս ,

Ռուսիոյ Վեհ. Ձարին կայսե-
րական Ուքադի հրատարակման
լուրը, որով եկեղեցական կալու-
ածները կը վերադարձուին և
դպրոցներու բացումը կարող-
ունի, անհուն ուրախութիւն
պատճառեց : Կը շնորհաւորեմ
Ձերդ Ս. Օծութիւնը և երկար
կեանք կը մաղթեմ և օրհնութիւն
կը հայցեմ »

Ռուսիոյ ներքին քաղաքակա-
նութեան մէկ հիմնական փոփո-
խութեան արդիւնքն է մեր ազ-
գային սեփականութիւններու և
իրաւունքներու վերադարձը հը-
րամայող այս Ուքադը : Բէկվէի
ստատկումէն յետոյ ստեղծուած
վարչական դրութիւնը հարկ տե-
սաւ կրօնական սեղմումները ջնն-
ջել, և նորանոր արտօնութիւններ
տրուեցան կարգ մը ռուս ազան-
դաւորներու՝ որոնք թէեւ քրիս-
տոնեայ բայց ռուսօրթոքոք եւ
կեղեցւոյն չեն պատկանիր, Բոլո-
նիացիներու և ուրիշներու իսկ
Հայոց համար բարձրագոյն խոս-
տումներ եղած էին, Վեհ. Կաթո-
ղիկոսին դիմումներուն վրայ,
խնդիրները քննելու և գոհա-
ցում տալու : Այսօր այդ խոս-
տումներն են որ կը կատարուին
ըստ բարեփոխեալ վարչական
դրութեան սկզբունքներուն :

Ձրի և նոյն իսկ վտանգաւոր
պոռոտախօսութիւն պիտի ըլլայ
եթէ մեր Հին Հնչակեան և Դրօ-
շակեան կուսակցութիւնները ել-
լին յայտարարել ու ինքնագո-

վութիւններ ընել թէ իրենց
կանչուածութեն Ձարը և ռուս
կառավարութիւնը վախճան ու
վերադարձուցին Հայոց կալուած-
ները : Ընդհակառակը, անշատա-
կան կամ քաղաքական ինքնու-
րինութեան նպատակակազմուած
հայ յեղափոխական կուսակցու-
թեանց ցոյցերը և պոռնոքութե-
ները քիչ մնաց որ պատճառ ըլ-
լային մեզ բացառիկ սեղմումնե-
րու տակ ցվիրջ ձգելու, ինչպէս
որ անոնց այդ անխոհմտութիւն-
ները գլխաւորապէս առիթ տու-
ին Կովկասի մէջ ալ հայկական
ջարդերու սարքումին : Ռուս ա-
զատական կուսակցութիւնը որ
այսօր տիրող տարրը կը կաղ-
մէ Ռուսիոյ մէջ և որուն ազդե-
ցութիւնը առաջ բերաւ վար-
չական ներկայ բարեփոխեալ
դրութիւնը, յետագիմականնե-
րու չափ հակառակ է յեղափո-
խական կազմակերպութեանց,
մանաւանդ անշատական և ըն-
կերվարական նպատակաւ գոր-
ծող հայ յեղափոխականացութեանց,
ուստի եթէ համոզուէր թէ Կով-
կասի հայ ազգաբնակչութեան
մէկ մեծ մասը համամիտ է Հըն-
չակեան և Դրօշակեան կուսակ-
ցութեանց քաղաքներուն, չպի-
տի ներէր ո՛ր և է նոր թոյլտու-
ութիւն : Բայց բարեբաղդա-
բար ռուս ազատականները և
պահպանողականները համոզուե-
ցան թէ հայ տարրը բացի
աննշան փոքրամասնութենէ մը
չունի Ռուսիոյ մէջ քաղաքական
անշատական [սէքսուաթիսթ] նը-
պատակ, և ժողովուրդին ցոյց տու-
ած յուզումը և ոգորումը, կա-
լուածներու գրաւման ատեն և
անկէ յետոյ, ուրիշ նպատակ
չունէր, բայց եթէ իր ազգա-
յին սեփականութեանց և դո-
րաւոր իրաւունքներուն անփո-
փոխ պահպանումը :

Ահա այս համոզման շնորհիւ
և Վեհ. Կաթողիկոսին ուժեղ և
օրինական բողոքներու ազդեցու-
թեամբն է որ հայ ազգին կը
դարձուին իր սեփականութիւն-
ները ու իրաւունքները :

ԲՈՒԴԴԱՅԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԻ ՔԱՆԻ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲՈՒԴԴԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

Այս էջերուն մէջ մի քանի ան-
գամներ թարգմանաբար հրատարա-
կուեցաւ բուդդայական վարդապե-
տութեան ամփոփումը, աւելորդ
չենք համարիր յիշեալ կրօնի հիմնա-
դրի կեանքէն մի քանի հրուագներ
այսօր ալ հաղորդել հայ ընթերցող-
ներու :

Ա.

Բուդդայի պատմութիւնը ծածկը-
ուած է զանազան խորհրդաւոր պատ-
մութիւններով եւ զրոյցներով, որոնց
ամենն ալ պէս պէս գոյներով ի
յայտ կածեն այդ մեծ դէմքի գեղեց-
կութիւնը :

Իշխան Թիդդադան բուդդան, 25
դար յառաջ երեւցած է աշխարհի
վրայ :

Հնդկաստանի հիւսիսային արեւել-
եան կողմի թագաւորութեան մը
մէջ, որդի թագաւոր Թիդդադան յի
եւ Մայիա թագուհւոյ :

Շատ գեղանի, ուժեղ, հանճարեղ
եւ մտացի մէկն էր իշխան Թիդդա-
դան : Թագաւորը իր ժողովրդեանը
հետ միասին կը հպարտանար թա-
գաժառանգի այս առաւելութիւննե-
րուն վրայ, եւ միասին կըսէին իշ-
խան Թիդդադան պիտի գիտնայ մեր
երկրը բարգաւաճել եւ ընդարձա-
կելու մեծատարած կայսրութեան մը
վերածել : Բայց իշխան Թիդդադան՝ գա-
հաժառանգը, ինքզինքը նուիրաւ կը-
րօնական եւ գիտական խնդիրներու
երբէք չէր հետաքրքրուէր աշխարհա-
յին գործերով, թէեւ իւր այս վերա-
բերումը շատ կը վշտացնէր իւր ծը-
նողը. ճգնողի մի կեանքը կանցնէր
միշտ թախծութեամբ լի եւ մինչ 17
տարու էր ծնողը զինքը ամուսնա-
ցուցին Նաթոդայիս, հօրաքոչը ազ-
ջկանը հետ, այն յուսով թէ ընտա-
նեկան կեանքը կարող պիտի լինի
զինքը իւր մտադրութիւններէն՝ ա-
նապատական լինելէ հետի կեցնել :

Շուրջ տասը տարի կնոջը հետ ապ-
րեցաւ. եւ երբ օր մը պարտէզը
նստած իւր վերջնական որոշումովը
կ'օրօրուէր աւետեցին իրեն արու
զաւակ մ ունենալն : Պահ մը խոր-
հելէն վերջ ըսաւ :

«Նոր եւ զօրաւոր հանգոյց մ'ալ,
հանգոյց մ'ալ աւաղ », պէտք եմ
լուծել զայն եւ չը վարանեցաւ :
Այդ գիշերը թողուց պալատը իր
խրախմանքին ու պերճանքին մէջ ա-

առաւ իւր միակ հաւատարմութիւնը ծառայելով Մատենի Սանդ որ թաւրեց իւր ճերմակ մեծ ձին եւ առաջնորդեց զինքն քաղաքէն դուրս։ Բայց մեկնելէն առաջ մտաւ սենեակէ ուր կը քնանար պառկած կիներ՝ Եսթրաքիան, մէկ ձեռքը նորածին երեւին դրած էր որով հայրը չը կարողացաւ լսել իր տղայի առնելը, եւ ըսաւ եթէ ձեռքը մէկդի առնեմ մայրը պիտի զարթնու. այն առնելէն պէս կարելի պիտի լինի երթալ, ոչ ուրեմն չկայ հարկ զայն տեսնելու. կ'երթամ այժմ. ապագային երբ այս մտածումները եւ խորհուրդները անհետանան սրտիս մէջէն այն առնել կը տեսնեմ. ըսելով մեկնեցաւ զէպ անապատ ուր միացաւ աւելի քան վեց տարի։

(Շարունակելի)

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Բորթումուտի մէջ կը շարունակուէր ուս եւ ճարտն պատուիրակներ միմեւ ընդհանրութիւնը։ Ծարոնի առաջարկած երկրորդական պայմաններուն վրայ համաձայնութիւն կը գոյանայ, բայց չի լսուիր պայմանները զօնաւորութեանց կը բախընդունու. պատուիրակութեան կողմէ։ Պատերազմական տուգանքի վճարումը եւ Սախային կղզիին վերջնականապէս շարունակութիւնը սկզբունքով չեն ընդունիր Ռուսները։ Այս երկու գլխաւոր պայմաններու մասին բանակցութիւնը ամբողջ նիստեր տեսած եւ առանց արդիւնքի մը հասնելու յետաձգուած է. նոյնպէս չէ զոք նաւահանգիստներ ապաստանած ուսական նաւերը ծառանք յանձնելու պայմանը ամբողջօր մը խորհրդակցութեան գրուած առանց որոշումի մը յանգելու յետաձգուած է։

Բանակցութեանց այս քաջքուք վիճակը խաղաղութեան մօտալուտ կնքումի մասին էն լաւատեսները իսկ կասկածի տակ կը ձգէ։ Բեռլինի պայմանագրէն հասած լուրերէն կը հետեւի թէ հոն նպատակ չունին ծառանք գլխաւոր պայմաններուն գոհացում տալու, որովհետեւ Զարը նոր Ուքրաինայի մը նոր գործառնութիւն հրամայած է, ուրիշ Ուքրաինայի մը ալ ելեւմտից նախարարութիւնը կարծուէ 200 միլիոն ռուպլի ներքին փոխառութիւն մը ընդ-

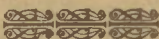
նու։ Ասոնք ապացոյցներ են թէ ուս կառավարութիւնը տակաւին կուզէ չափուիլ ծարոնցիներու հետ գոնէ անգամ մը յաղթութիւն մը տանելու յուսով, քանի որ զօրավար Լինէլդի կը վստահեցնէ թէ յառաջիկայ ընդհանրութիւն Ռուսներուն նպատակաւոր արդիւնք պիտի տայ, Բայց պէտք է դիտել թէ անդին Օեմա մարադարտը ի՞նչ կ'ընէ։

Ծարոնացի միմ սպարապետը նոր իշխանակազմի մը զրկելով իր վեհապետին, յայտարարած է թէ ճարտնական բանակները անհամբեր կը սպասեն վճարական հարուած մը տալու համար թշնամիին։ Օեմա կը խնդրէ նոյն ուր հաշտութեան պայմանները առնանաւոր ըլլան։

ԿՐԵՏԷ

Այս տարաբաղդ կղզւոյն մէջ ապրտամբութիւնը կը շարունակուի տակաւին։ Այս անգամ սակաւ զերակատարները եւ պարագաները փոխուած են. թուրք զինուորին տեղափոխուելու հաշտութեան պիտուի իրենց զինուորները կը կոտորեն երէտացիներու դէմ։ Այս վերջին հոգի ալ ընդհանրական շղթաները խորտակելու համար չէ որ կը կոտորեն, այլ չօլէնական զգացումներէ մղեալ պետութեանց պաշտպանութեամբ ձեռք բերուած ինքնավարութեամբ մը չը գոհանալով. անպատճառ Յուստանին հետ միանալու չոր եւ անիմաստ փափաք մըն է որ զանոնք այս արկածախնդրութեան կը մղէ։

Ասոնց այս փափաքն գոհացում տալով պետութիւնները թէեւ մեծ զոհողութիւն մը ըրած չպիտի ըլլան ոչ ալ թիւրքա զգալի բուն մը կորուսած պիտի ըլլայ, քանի որ կրեալն արդէն իսկ իրեն համար կորսուած է. բայց անով Արեւելքի «փրաց վիճակին պահպանումը» բաւական փոփոխութիւն մը կը զգարէ լայն պատմութեան համար իրենց ինքնավարութեան համար իրենց փոքր ազգերուն ախորժակը ալ աւելի գրգռել եւ եւրոպական թիւրքի յորդ նոր բարգրութիւններ ըստեղծել։ Այդ հրէտի պէս, իւրօր պատար մը եթէ Յունաստանի հրամայումը Պուլկարիան զէպի Մակեդոնիա եւ Սերպիան զէպի Հին-Սերպիա յառաջանալ պիտի նկատեն եւ այս կերպով կրկին սեղանի վրայ պիտի գայ թուրքի ըստման խնդիրը։

Նախիջևան, 10 յունիսի
Կառավարութեան վերքը շարունակուած է լինել անվստահելի։ Դրութիւնը քանի գնում լրջանում է. իշխանութիւնները գործողութիւններ իրենց երկրի մէջ, Գիւղացիները չեն վերադառնում տուն։ Սկսեալ է նոյն իսկ գիւղացիները մասնաձիւր գաղթ։ Չնչին գնով ծախում են տաւարը։ Գէմուրի վրայ կատարուած երկրորդ յարձակումը երէկ յետ մղեցին Գիւրուսից եկած կողակները։ Գէմուր ուղարկուած չորս Ֆուրքուր, որոնք բռնուած էին ալիւրով սովեալները համար, ենթարկեցին թիւրքերի յարձակմանը։ Մայիսի 18-ին ժողովրդից թողած նոյն գիւղը ենթարկեց կրակի. այժմ այս-

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐՈՅ

ԱԶԳ. ՎՍՐԺԱՐԱՆԻ ՃՈՒՐ.ՋԸ

Գ

Սոյն չարաբաղդ վարժարանի ուսումնական եւ կարգապահական տրախուր վիճակն այսօր մերկապարանոց եւ յայտնի է ժողովրդեան ամէն դասակարգին եւ առ այս բողոքային ձայներ ամէն տեղ կը լսուին, սրբապետներու մէջ, տներու մէջ, լրբապետութեան մէջ, ներսէն եւ դրսէն, բայց զայն բարեկարգելու ձեռնարկ ոչ մի տեղէ, առ աւելի դժբաղդ իրականութիւնը, որ գոնէ ապագայի մասին ալ չընծայեր միութարական մի երեւոյթ։ Տեղական լրագրութիւնը այժմ, սակայ կը գրէ, կը քննադատէ եւ կը մտադիւրեցնէ զգեծութիւնը, բայց այդ ամէնը բաւական չէ խելքի բերելու միապետ եւ տգէտ փաշա մը, որ իւր անձնական ստացածքին պէս կը գործածէ ազգ. հաստատութիւններն ու եկամուտները, անպարտաճանչ եւ առ միկ հոգաբարձութիւն մը որ երկու գոլիստի խօսքով կը գիտնայ եւ իրարարաւ Սմաթ մը, որոյ սրտին մէջ ազնիւ զգացումի եւ խղճի մի շարժանք ազնիւ չկայ, եւ կը ծախէ, կը փոխէ, կը նենգէ ամէն սրբութիւն՝ երբ իւր անձնական շահը պահանջէ։

Ուսուցչական մասնոյ մի, երկու հասկացող անդամներ անգոր կզգան անձերին մաքստու այս ազգաւոր գրութեան դէմ, իսկ անհասկացողներ՝ իրենց ստացած առատ ուժիկէն յափշտակուած միտք անգամ չեն յղծնար իրաց տխուր վիճակին վրայ մտածելու։ Այսպիսի պարագայի մէջ ժողովուրդը միայն կարող է փրկել վարժարանը, իւր զաւակները եւ ազգին ապագան։ Այժմ բերնէ բերան շշուկ մը կը պտտի Բաբաթի պաշտոնի մէջ միայն Սմաթ Ռուստո պաշտոնի մէջ միայն, յարձակել վարժարանի վրայ, գործադրուել այդ տխրահոյակ աղբուրը եւլն. բայց սա խոհեմ եւ օրինաւոր միջոց մը չէ. այժմ, թէեւ նպատակ կը գոյնի, սակայն միջոցը ներքին չէ եւ փաշայի ձեռքով թիապարտութեան քաց ճամբան կրնայ ընդգրկել դեռ շատ հայերու կեանքը։ Ուստի լաւագոն եւ իրաւացի միջոցն է կազմել մի ազգ. ժողով հոն բացատրել ամէն բան, քուէարկել մի բանաձեւ, ստորագրել զայն եւ 8-10 րանիմաց հայերէ ընտրել պատուիրակութիւն մը, տալ անոր բոլոր ներկաներէ ստորագրեալ բա-

նաձեւը եւ լիազօրութիւն գործելու եւ խօսելու յանուն Ազգ. քառնորդաւորակ բոլոր հայերու, եւ մի փոքր ծախսելի գումար, որով այդ պատուիրակութիւնը նիւթապէս եւ բարոյապէս քաջալերուած երկրի օրինաց համաձայն գործելով կարող կը լինի օրինական ուժով ազգ. գործերէն դուրս արտաքսիլ եւ փաշա, եւ հոգաբարձու եւ տեսուչ, որոնք մինչեւ այսօր փորձով շատ անգամ ցոյց են տուած իրենց ապիկարութիւնը ազգ. գործերու մէջ։ Ահա ըստ իմ՝ կարծեաց վարժարանը փրկելու միակ միջոցը։

Սմաթ Ռուստո օձային խորամանկութեամբ թէեւ այսօր դեռ հինգ տարի պաշտօնավարելու գծով թափ մը կնքած է հոգաբարձութեան հետ, եւ 50 ռուբլի կանխավճար մ'ալ առած է փաշային որ ըսել է, թէ՛ Աղէքսանդրի վարժարանը պէտք է դեռ հինգ տարի քաւարանի վիճակի մէջ մնայ, բայց ոչ՝ այդ իրողութիւնը կրնան ոչնչանալ ազգ. ընդհանրական օրինաւոր եւ ուժով քայլի մը հարուածով։

Առթիւ կը լինի Ազգ. քառնորդի հայտնութեան, եթէ չգիտնայ մի փոքր զոհողութեամբ եւ խոհեմ ու հեռատես գործառնութեամբ դարձանել այսպիսի ազգակործան վտանգ մը, որի յարատեւութիւնը ողբալի կը լինի եթէ այս վերկարար քայլը չառնուի։

2.

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՌՈՒՍԻՈՅ

Մ Է 2

—o—

Բէթէրհօֆի մէջ Զարին նախագահութեան ներքեւ գումարուած մեծ խորհուրդը, Պուլիկինի խմբագրած եւ քիչ մ'ալ ազատական ոգով բարեփոխուած Ազգային ժողովի ծրարները ընդունելութեան մասին որոշում մը տալու համար, ունեցաւ շատ նիստեր որոնց հետեւանքով ծրարները ընդունուեցաւ։ Ուքրաինայի տարակուսմը տեղի ունեցաւ օգոստոս 19 ին։

Քուէ արուեցաւ ոչ թէ ձեւին, ինչ որ կը հասկնայ Պուլիկինի ծրարները, ազգային ներկայացուցչութեան մասին, այլ բուն իսկ ներկայացուցչութեան ոգոյն վրայ։ Մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով, ձայները այսպէս կը բաժնուին։

Թեր են. Կոմս Իկնատիէֆ, զօրավար Թաքսօֆ, Պուլիկին, Թոմասկէր,

ուսմ է. ոստիկանութեան թուրու-թիւնը վրդովեցուցիչ է։

Կարս, 28 յունիսի

Երեւանի եւ Նախիջևանի զէպ-քերը վերին աստիճանի խիստ ազդեցութիւն գործեցին այստեղի պարսիկների վրայ, որոնք քաղաքում, թէ մրգավտաններ եւ թէ մանու-ֆակտուրայի առեստուրով պարապողներ, հազիւ հասնում են 20 գերդաստանի։ Կան եւ ջրհանկերներ եւ արհեստաւորներ, որոնք առանց ընտանիքի են սպրում։ Այժմ նրանք վերջնականապէս վճռել են թողնել Կարսը եւ գնալ այնպիսի գիւղեր կամ քաղաքներ, ուր զուտ պարսիկներ են։ Այսպէս այժմ բոլոր ծախսերն եւ ծախում են

իրենց ունեցած շարժական եւ անշարժ բոլոր գոյքը, մի քանիսը դրնում են Աղբարայի գիւղերը, խանութ են բաց անում, մի քանիսը Զարիշատի կողմերը, ուսմ էլ Գանձակ։ Շուշի, Աստրխան եւ այնտեղ, ուր պարսիկները մեծամասնութիւն են կազմում։ «Մեզ համար այժմ Կարսը հարամ է»։ Այսպէս են խօսում մեր դրացի պարսիկները։ Հայերը մի քանի անգամ յայտարարեցին նրանց, որ երբէք նախադարձակ չեն լինելու։

Նախիջևան, 30 յունիսի

Երէկ Պրինց Նապոլէօն ուղեկցութեամբ գնեցաւ Սախայի վերջին Վերտոյ վարդապետի շրջից մի քա-

ԻՆՔԱՊԱՏՊԱՆ ՋՅՅԵՐ

Երեւան, 9 յունիսի

Յունիսի 6-ին թիւրքերի եւ պարսկական ջոկերի մի խումբ, գլուխ ունեցալով մի մօլլա, յարձակեցին Բիրայու հայ գիւղի վրայ, Երեւանի գաւառում։ Զիւարեները քրեցիցին տարան հօտը. հետեւակները ուղղում էին կողոպտել գիւղը։ ԲԱԿԱՆԵԳ հրաձգութիւն. Հօտը յետ իւրեց։ Գիւղն ազատեց։ Սպանուած են 2 հայ եւ 40 չափ թիւրք ու քերդ։ Բռնուած են առաջնորդող մօլլան եւ մի թիւրք։

նրան է, որուն անձինքներուն մէջ ոչ Տէգտէմանս եւ ոչ Եակօ անուններն կը գտնուին, կարելի է պ. քննադատը իւր երեւակայութեամբը Շէքսպիրի Օթէլլօն կարծած է. եւ կամ թէ աւելի շիտակը նոյն երեկոյեան ներկայացման չէ գտնուած որ այդ-դէս ըստ քմաց քննադատած է, Իսկ զալով յանուն Գալֆանտի տոմսակի վաճառման, հրապարակաւ կը բողոքեմ քանի որ յայտագրին մէջ եւ ոչ իսկ Գալֆանտի անունը կը գտնուի եւ թէ տոմսակ ընդունող թատերասէրք այդչափ անփոյթ չեն. ով լը-սած է եւ իւր ականջովը իմացած թող հրապարակաւ զրէ ի լուր թատերասի-րաց. մենք չունինք այն կարօտու-թիւնը որ ուրիշը անունը եւ համար-ւը իբր շահ կցնէք մեր հասոյթին: 12 տարի է որ բոլոր Պուլկարիոյ ժո-ղովուրդը ծանօթ է մեր խմբին պատ-ւոյն եւ ուղղութեանը, ուստի թող ներուի ըսել մեզ թէ դիտողութիւնք պարզ սրճարանի բանքասանքներ են:

Տնօրէն Վէսէլօ Խմբի Ա. Պէնիւան

ՀԱՎԱՏՈՒՄ ԹԻԻՐՔԻԱ

Սթանպուլտան թաւն կազմեալն նա իշար օլընտըղընա պինտէն, իզմիրտէ պիր էրմէնի խանէ-սինտէ պօմպալար պուլընմըչ իշպու պօմպալար Բարիզ կազէ-թալարը տէրունինտէ սարըլը ըմըչլար:

Պօմպալարըն սէպէպի իլէ էվ Եօգլամալարը վէ թէվգըֆաթ շու սըրա բէք արթմըչ տըր: Իզմիրտէն ալընան խուսուսի մէքթուպլար տախի բէք թէ-զերիգաթտա պուլընտըլտըրըն պիլտիրիյորլար:

Իզմիրտէն վէրիլէնն սօն թէ-լէկրաֆ իւզրէ, մէզքիւր պօմպա-լար պիր Բուլմըն իխպարը իլէ պուլընմըչ. տէրտէսթ օլընան իխթիլալըլարտա խալը փարա մէվճուտ ըմըչ, թէվգըֆաթ տէ-վամ իտէյօր:

—Թիւրքէա վէ Պուլկարիա պէյնինտէ բօսթա մուգալէլա-նամէսի իմզալանմըչ տըր:

—Ֆէյլի բաշանըն Եէմէնտէն վէրտիկի թէլէկրաֆա պինտէն, թիւրք ասքէրլէրի արապ ասը-լար իւզէրինէ եէնի մուվաֆա-գիլէթլէր էլտէ իթմիլէր: Շա-քիր բաշա ասըլարտան 3000 քի-շի կէրի սիւրմիլչ վէ Պէթթէտ-ճահէլի նամ քէօյիւ վէ գալէի զապթ իթմիլչ: Պու միւստտէմէ-տէ 10 ասը եէսիր տիւշմիլչ վէ չօգլար էօլմիլչ: Արապլարըն պու մալլուպիլէթի իւզէրինէ 20 քէօյ էհալիսի աֆիվ տիլէյուպ ի-թաաթ կէօթթմիլչլէր: Սանաա վէ թաակ պէյնինտէ պուլընան տաղլարտան ասըլար տաղըլմըչ-լար վէ ասքէրտէն թաաղիպ օ-լընըր ըմըչլար:

Թիւրք մէնպալարտան վիրուտ իտէն պու հալաթիսլէր պաշգա թարաֆտան թաստիգէ միւլթամ տըր:

—Մաքէթոնիատա իխթիլա-ճը չէթալարըն արթմադտա օլ-մասընր պէհանէ իտէրէք, թիւրք հիւքիւմէթի իւզիլնճի օրաու-նըն րէտիլէրինի սիւհալ ալթը-նա տալէթ իթմիլչ տիր:

—Պուգրէչտէն պիլտիրիլտի-կի իւզրէ, Մաքէթոնիատա Բուլ-լարըն իճրա իթտիլէրի զատ-տարըլըլարտան տօլալը Բուլմէն էհալիսի թարաֆընտան պիր մահգէրնամէ թանդիլէ էհնէպի ճէրիտէլէրէկէօնտէրիլէճէք տիր:

—Մաքէթոնիանըն մալիլէսի-նի գօնթըլ իթմէք իշիւն Ֆը-րանսա թարաֆընտան Մ. Սթէնկ իթալիատան Մ. Մալա գօնթը-րօլէօր թալիլն օլընմըչլար տըր: Ինկիլթէրա տախի քէնտի մէ-մուրընը նասպ իտէճէք տիր:

ՐՈՒՍԻԱ

Մէպուսան մէշիսի

Այլարտան պէրու թանդիլ-վէ թէտգըգ ու թէվթիլչ օլըն-մադտա օլան իսլահաթ ճէտվէ-լի նիհայէթ օգոստոս 6/19 տա Չարըն պիր Ուքալը իլէ իւն օլընտը:

Մէզքիւր Ուքալտա մէճիլի մէպուսան «Տոււմ» իսմի վէ-րիլուպ, միլլէթ թարաֆընտան ինթիլապ օլընամադ մէպու-լարտան միլթէլէքիլ մէզքիւր հէյէթէ պիր նէվ Բարըլման սէլահիլէթլէրի վէ հազգլարը վէրիլիյօր: Եանի տէվլէթին վէ նէզարէթլէրին պիւտճէլէրի-նի թալիլն իթմէք, էսկի գա-նունլարըն թէֆթիլչ վէ թէպ-տիլի քէզա եէնի գանունլար թէրթիլի իշիւն միւզէքէրէ իթ-մէք, վիւքէլատան իյզահալթ թա-լէպ իթմէք, նազըրլարըն իշէ-րինի վէ հարէքթլէրինի գրի-թիգա էյլէմէք կիպի պիր չօգ էհէմիլէթլի սէլահիլէթլէր վէ-րիլիյօր իտէտէ, լիպէրալլարըն էքսէրիսի պուլունլէ մէմուլն օլ-մալօրլար: զիրա չօգ մէսէլէ-լէր իշիւն միւզէքէրէ իթմէք, լէ պէրապէր Տոււմանըն վէ-րէճէկի գարարլարը գաթի սու-րէթտէ գապուլ օլընմալաճազ-լար, իմբէրալթօր անլէրի րէտտ իտէպիլէճէք տիր: Էօյլէքի ալթօքթաթթօրլըգ վէթօսը վէ սէլահիլէթի Չարտա թէմամը իլէ պագի օլաճադ տըր: Իշթէ պու սէպէպլէրլէ Ուքալըն վէ իսլահաթ գանունամէսինի ճէ-րիտէլէրտէ նէշրի էհալիտէ պէ-յիւք պիր սէվիլն հասըլ իթ-մէտի:

—Պու եէնի գանունամէսին քէֆայէթսիլ օլմասը սէպէպլէ Չէմսթօլար վէ պէլէտիլէրի մուրախալարը Մօսկուտա օգոս-տոս 24 տէ իւշիւնճի պիր գօնկ-րէ թէճէմիլ իտէճէքլէր իտի հիւքիւմէթ պու Գօնկրէնին թէ-

ճէմիլսինէ րաղի օլմալօր: Տիւնքի թէլէկրաֆա նազարէն, Մօսկուա վալիսի եէնի Ուքա-լը վէ թաստիլ ու նէշր օլը-նան գանունամէսի Չէմսթօլ րէ-յիսլէրի հուզուրընա օգուլարադ տէմիլչ աիր:

«Չար հազրէթլէրի պուլնտան էվվէլ արզ իթտիլիլնիլ ար-զուլարա տալիլ իթմիլչ օլտը-լը վատլարը իճրա իթտիլչ շու Ուքալլէ Տոււմ մէսէլէսի հալլ օլընմըչ պիլթմիլչ տիր, պուլնուն իշիւն Չէմսթօլօլարըն եէնիտէն Գօնկրէ թէճէմիլ իթմէլէրի իգթիլա իթմէք:»

—Չարըն եէնի Ուքալը պու սէնէնին փետր. 18 ինտէ նէշր օլընան Ուքալըն հիւքմիլի ֆասի ու լազվ տախի իթտիլ:

Մ Ո Ւ Հ Ա Ր Է Պ Է

Մէյտանը մուհարէպէտէն չա-յանը էհէմիլիլէթ հալաթիսլէր Եօգ տըր: Մարէշալ Օեամանըն Միքատօյա կէօնտէրտիկի պէյան-նամէսինտէ Եօրտուլարըմը տիւշ-մանա գաթի սուրէթտէ պիր տարպէ վէրմէք իշիւն «ապըր-սըզճա պէքլէմէքտէ տիրլէր» տէմիլչ տիր: Վէ սուլհ իշիւն էն ալըր չարթլար թէքլիֆ օլըն-մասընը րէճա իթմիլչ տիր:

—Բօրթսմուլթտան վէրիլէն թէլէկրաֆ հալաթիսլաթը իւզրէ, րուս մուրախալարը Մ. Վիթէ-նին տարիէսինէ թէճէմիլ օլը-նարաք սուլհ չարթլարը իշիւն միւզէքէրաթը էվվէլիլ իսթամ պուլմուլ օլտըղընտան՝ Բէթէրս պուրկա կէօնտէրիլէճէք րաբօրթ իւզէրինէ քէնտի պէյիլէրինտէ իսթիլարէ իտէրլէր իմիլչ: Բօր-թըմուլթտա պուլընան կազէթա մուլպիրլէրին գաննիլաթընա կէօրէ րուս մուրախալարը քէն-տիլէրի տախի միլթթէֆիլ օլ-մալօրպ, պէյիլէրինտէ մուպա-յէթթիլ շէքիւր վար ըմըչ: Սա-խալինի գալիլիլչտիրմէմէք չար-թը իլէ ճաբօնլըլարա վէրիլմէ-սինէ Բուսլար րաղի օլուրլար ը-մըչ: Թազմինաթը հարպիլէտէն ճաբօնլըլարըն վազ կէլմէսինէ մուգապիլ Բօրթ-Արթուր վէ Լեաթ-թուլիլ նիմճէլիլէ իւզէրի նէ Բուսլարըն պիլթիւն իմ-թիլազաթը ճաբօնա թէքը օլը-նամադ ըմըչ: Էհնէպի իլիման-լարա սըղընմըչ օլան րուս վա-բօրլարը ճաբօնա վէրմէք մէսէ-լէսի հալլ օլընամամըչ տըր:

Նիհայէթ միլթէտաթիտ մէնպա-լարտան ալընան հալաթիսլէր եէքտիլէրինէ մուպալէն օլուպ տահա զիյալտէ սուլհու իմիլտսիլ կէօթթէրիյօրլար:

Ամբիկա ճուլհուրիլէթ րէյիսի Մ. Բուլլէլթ թարաֆէյն մու-րախալարըն միւլէքիլիլէթտէ պուլընտըլարըն ֆարգիտէրէք մուլապէրիլգաթ իթմէմէք իշիւն Բէթէրսպուրկա վէ Թօքիօյա

թէվախիլթ իթմիլչ վէ մուրա-խալարը քէնտի հուզուրընա տալէթ իտուպ ուզալմալարը-նը թալսիլէ էյլէմիլչ տիր:

ԹԻԻՋՃԱՐԻՑԻ

ՎԱՆԵԱ, Օգոստոս 10
ՉԱԽԻՐԷ

ՊՈՒՂՏԱՅ			
Վալօն	54-60 լիպ.	9.50 / 10.	50
Արապա	52-62 լիպ.	8.	/11 20
ԱՐՔԱ			
Վալօն	100 քիւլօ հիւն	11.	/11. 20
Արապա	էէնի 42-47 լիպ.	5.80 / 6.	30
ԵՈՒՂԱՅ արապա	33/36 լիպ.	4.	/4.20
Վալօն	100 քիւլօ	9.40/10.	20
ՖԱՍՈՒԼԵԱ	100 քիւլօ	23-	25
ԲԱՐԻՑԱ	100 »	19. 20	19.60
Արապա	100 քիւլօ	16-	18
ՏԱՐ արապա	հէքթ, Եօգ		
ՔՕԼՕՁ արապա	55-60 լիպ.	10.40/11.20	
ՄԻՍԻՐ			
	57-58 լիպ.	Եօգ	
»	100 քիւլօ	11.20-	11. 90
ՉԱՎՏԱՐ	արապա	7. 70,	8.
»	100 քիւլօ	10. 80 /11.	20
Կիւնտէ	4-5 վալօն վէ	450-500	
արապա կէլմէքտէ	վալօն մուլմէ-		
լէսի նարօլէօն	20 քր. արապա մու-		
ամէլէթի նարօլէօն	20. 20		
ՍԱՐԲԱՅԻԹԷ			
նարօլէօն	20, 20 քրանք		
Օամ. լիւրաը 22, 75 ալթուլն քրանք			
ՊԱԳԱԼԻԹԷ			
Վարա	բիպտօրնտա պագալիլէ		
մալլէրին պու կիւնքի ֆիլպթը	ալթուլն		
քրանք իլէ:			
ԳԱՀՎԷ		2 / 2.	20
Շէֆէր նէմցէ			74
Շէֆէր քէմէլ սանադ		37.	50
Բիւրիւճ ճէնօլա չուվալը		42	
» ճաբոն »		34	
» Ինկիլիլ »		28.	
Բիգօ »		49.	
ԿԱՁ Սանադը		11. 60	
Չէթիւն հաղը քիւլօ		90.-	1
ԳՈՒՐՈՒ Իւզիւլ			25

ԱՁԴ

Ազգ. Կեդր. Վարչ. Ուսմն. Պատ. Խորհուրդէն վկայեալ փորձառու դաս-տիարակ-ուսուցիչ-երաժիշտ մը տը-րամադրը է պաշտօն ստանձնել Ռու-մանիոյ կամ Պուլկարիոյ թեմերէ մի-ոյն մէջ:

Դիմել՝ Իրաւունքի խմբագրութեան, կամ Շուսլա Վ. Մարգարեան լուսա-նկարչատունը:

2-1

ԹԱՏՐՈՆ ՊՕՐԻՍ

Արտաքոյ կարգի շքիլ ներկայացու-մ «Վէսթը» հայ գերս. խմբին առաջնոր-դութեամբ Պ. Ա. Պէնիւանի 1905 օգոս-տոս 11 հինգշաբթի գիշեր ժամը ճիշդ 9 ու կէսին:

Ի նպաստ խմբի գերակատարներէն պ. պ. Վ. Բիւլիւքեանի եւ Հայկ-Արա-մի:

Առաջին անգամ ըլլալով ԴիւրԱՍՍԱՆԸ կամ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԳԱՂՏՆԻԲԸ Սրտաշարժ Թաւերախաղ 3 արար

Երգեր եւ պարեր Օրդը. Ռօզալիի եւ Բարաթօի կողմէ:

Խիստ ծածղաշարժ գաւեշտ մը

—Ուսմն. ներկայ ամսոյս 18 ին պիտի մեկնի, ուստի անոնք օրոնք որ Ապոլոնեան տոմսակներ ունին չը մոռնան գործածելու զայն մինչեւ օգոստոս 18:

Одговорникъ А. Курбетиянъ

печатница Д. Тохоровъ и С.не—Варна